P9_TA(2021)0055

Rwanda, eelkõige Paul Rusesabagina juhtum

Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2021. aasta resolutsioon Rwanda ja Paul Rusesabagina juhtumi kohta (2021/2543(RSP))

(2021/C 465/14)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Rwanda kohta,

— võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,

— võttes arvesse inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika hartat,

— võttes arvesse põhimõtteid ja suuniseid õiglase kohtumenetluse ja õigusabi õiguse kohta Aafrikas,

— võttes arvesse piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastast ÜRO konventsiooni,

— võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, mille Rwanda ratifitseeris 1975. aastal,

— võttes arvesse ÜRO 2015. aastal läbi vaadatud kinnipeetavate kohtlemise standardseid miinimumnõudeid (nn Nelson Mandela nõuded),

— võttes arvesse Kampala deklaratsiooni vanglatingimuste kohta Aafrikas,

— võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo 30. septembri 2020. aasta kirju Rwanda ja Araabia Ühendemiraatide valitsustele piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise teema eriraportööri, meelevaldse kinnipidamise küsimustega tegeleva töörühma, isikute sunniviisilist või tahtevastast kadumist käsitleva töörühma ning terrorismivastases võitluses inimõiguste ja põhivabaduste edendamise ja kaitse eriraportööri volituste kohta,

— võttes arvesse Cotonou lepingut,

— võttes arvesse 25. jaanuaril 2021. aastal Genfis ÜRO Inimõiguste Nõukogus toimunud Rwanda inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise tulemusi,

— võttes arvesse ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava aastateks 2020–2024,

— võttes arvesse 1963. aasta konsulaarsuhete Viini konventsiooni,

— võttes arvesse Human Rights Watchi 10. septembri 2020. aasta avaldust „Rwanda: Rusesabagina was forcibly disappeared“ (Rwanda ja Paul Rusesabagina sunniviisiline kadumine),

— võttes arvesse Human Rights Watchi 1. veebruari 2021. aasta avaldust „UN: Countries call out Rwanda's rights record“ (ÜRO liikmesriigid taunivad inimõiguste olukorda Rwandas),

— võttes arvesse kodukorra artikli 144 lõiget 5 ja artikli 132 lõiget 4,

A. arvestades, et Rwanda ranged meediaseadused, mis kehtestati pärast 1994. aasta genotsiidi, avaldavad president Paul Kagame ametiajal sõnavabadusele endiselt negatiivset mõju; arvestades, et valitsus on Rwandas poliitiliselt motiveeritud kohtuprotsesside käigus vahistanud, kinni pidanud ja vastutusele võtnud valitsuskriitilisi ja valitsusvastaseid isikuid ning korduvalt ähvardanud ka väljaspool riiki asuvaid inimesi, kusjuures mõningaid neist on füüsiliselt rünnatud ja isegi tapetud;

Neljapäev, 11. veebruar 2021

B. arvestades, et Rwandale on ülemaailmne vabaduse indeksis antud 100 punktist 20 ja seda riiki ei peeta vabaks ([1]); arvestades, et Rwanda piiriülesed repressioonid on oma taktika, sihtmärkide ja geograafilise ulatuse poolest erakordselt laiaulatuslikud ning hõlmavad digitaalseid ohte, nuhkvararünnakuid, pereliikmete hirmutamist ja ahistamist, liikuvuse kontrolli, üleandmist ja mõrvamist; arvestades, et valitsus on alates 2014. aastast füüsiliselt rünnanud Rwanda elanikke vähemalt seitsmes riigis;

C. arvestades, et Rwandas aset leidnud tutside genotsiid mõjutab riiki ja kogu piirkonda siiani, sest 800 000 kuni miljon inimest tapeti jõhkralt ainult sellepärast, et nad olid sünnilt tutsid, ning lisaks tapeti massiliselt ka nende tapmise vastu olnud hutusid;

D. arvestades, et 1994. aasta Rwanda genotsiid ja kodusõda avaldavad piirkonna stabiilsusele endiselt negatiivset mõju;

E. arvestades, et inimõiguste kaitsja ning Belgia kodanik ja USA resident Paul Rusesabagina, kes on teravalt kritiseerinud president Paul Kagamet ja valitseva Rwanda Patriootliku Rinde valitsust, vahistati 31. augustil 2020 Kigalis 13 süüdistuse alusel, mis hõlmasid terrorismi rahastamist, relvastatud röövimist, inimröövi, süütamist, mõrvakatset, peksu ja vigastuste tekitamist; arvestades, et neljast süüdistusest on loobutud ja ülejäänud on seotud sündmustega, mis leidsid aset Nyaruguru piirkonnas 2018. aasta juunis ja Nyamagabe piirkonnas 2018. aasta detsembris;

F. arvestades, et Paul Rusesabagina oli 1994. aasta genotsiidi ajal Kigali hotelli „Des Mille Collines“ tegevdirektor, kes pakkus varjupaika ja kaitset 1 268 tutsile ja mõõdukate vaadetega hutule, kes põgenesid tapmise kartuses; arvestades, et Paul Rusesabagina on rahvusvaheliselt tunnustatud inimõiguste aktivist, kelle elusündmustel põhineb film „Hotel Rwanda“; arvestades, et tema kiiduväärse tegutsemise eest anti talle 2005. aastal presidendi vabadusmedal;

G. arvestades, et 2006. aastal asutas Paul Rusesabagina erakonna PDR-Ihumure ja et praegu juhib ta koalitsiooni Movement for Democratic Change (MRDC, Demokraatlike Muutuste Liikumine), kuhu kuulub ka PDR-Ihumure; arvestades, et erakonna PDR-Ihumure relvastatud haru National Liberation Front (FLN, Rahva Vabastusrinne) on võtnud vastutuse mitme 2018. aastal toimunud relvastatud rünnaku eest;

H. arvestades, et 27. augustil 2020 viidi Paul Rusesabagina ebaselgetel asjaoludel sunniviisiliselt Dubaist Kigalisse ja teda nähti uuesti alles 31. augustil 2020. aastal Rwanda uurimisbüroo (RIB) peakorteris; arvestades, et Rwanda kohus teatas, et Paul Rusesabagina vahistati Kigali rahvusvahelises lennujaamas, mis on vastuolus varasema politseiaruandega, milles väideti, et ta peeti kinni rahvusvahelise koostöö käigus; arvestades, et Araabia Ühendemiraatide ametivõimud eitavad tema üleviimises ja sellele järgnevas vahistamises igasugust osalemist; arvestades, et kahtlustatava seaduslik kinnipidamine ja üleviimine ühest riigist teise kriminaalmenetluse läbiviimiseks peaks toimuma väljaandmismenetlusega, mille üle teostab järelevalvet sõltumatu kohus;

I. arvestades, et Paul Rusesabaginale ei ole võimaldatud juurdepääsu tema valitud õigusnõustajale; arvestades, et rahvusvahelistele advokaatidele, kelle ta enda kaitsmiseks on palganud, ei anta endiselt vajalikke lube tema esindamiseks;

J. arvestades, et Mageragere vangla direktor konfiskeeris 23. detsembril 2020 Paul Rusesabagina süüdistusakti, toimiku ja muud tema kaitse ettevalmistamiseks vajalikud dokumendid; arvestades, et vangladirektor vahistati 8. veebruaril 2021; arvestades, et Paul Rusesabagina ja veel 19 isiku kohtuprotsess, keda süüdistatakse sidemetes terroriorganisatsioonidega, on edasi lükatud 17. veebruarile 2021; arvestades, et selle edasilükkamise ametliku põhjusena on teatatud, et Rwanda valitsus ei saa COVID-19 piirangute tõttu oma õigusnõustajaga kohtuda;

K. arvestades, et Paul Rusesabagina perekond on tõsiselt mures tema tervisliku seisundi pärast, kuna tal on varem olnud vähk ja ta kannatab südame-veresoonkonna haiguse all, mille tõttu tal tuleb võtta retseptiravimeid; arvestades, et Paul Rusesabagina perekond saatis talle Rwandas asuva Belgia saatkonna diplomaatilise postiga ravimeid, kuid on teada, et talle neid ei antud; arvestades, et ta saab Rwanda arsti välja kirjutatud ravimeid, kuid ta ei tea, mida need sisaldavad;

([1]) Nagu märgiti Freedom House'i väljaandes „Freedom in the World 2020“ (Maailma vabadus 2020. aastal).

1. mõistab hukka Paul Rusesabagina sunniviisilise kadumise, ebaseadusliku üleandmise ja suhtlemisvõimaluseta kinnipidamise;

2. rõhutab, et Paul Rusesabagina sunniviisilise kadumisega 27.–31. augustil 2020 rikutakse Rwanda kohustusi, mis tulenevad poliitiliste ja kodanikuõiguste rahvusvahelise pakti artiklitest 6 ja 9, piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni artiklitest 2 ja 16 ning inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklist 9;

3. tuletab meelde, et kahtlustatava väljaandmine teisele riigile peaks aset leidma üksnes sõltumatu järelevalve all toimuva väljaandmismenetluse kaudu, et oleks tagatud väljaandmistaotluse seaduslikkus ja see, et taotluse esitanud riigis on täielikult tagatud kahtlustatava õigus õiglasele kohtulikule arutamisele;

4. mõistab hukka asjaolu, et Rwanda ametivõimud piiravad põhiõigusi ja -vabadusi ning kasutavad teisitimõtlemise mahasurumiseks meelevaldselt eelvangistust, ilma et Paul Rusesabaginale antaks vähimgi tagatis õiglaseks kohtupidamiseks või tal lubataks oma perega korrapäraselt suhelda;

5. kutsub Rwanda ametivõime üles esitama täielikku ja tõendatud ülevaadet selle kohta, kuidas Paul Rusesabagina kinni peeti ja Kigalisse üle viidi; nõuab Paul Rusesabagina üleandmise ja vahistamise kohta rahvusvahelist, sõltumatut, läbipaistvat ja usaldusväärset uurimist;

6. väljendab sügavat muret Paul Rusesabagina õiguste rikkumise pärast; nõuab tungivalt, et Rwanda ametivõimud võimaldaksid Paul Rusesabaginale õiglase ja avaliku kohtupidamise pädevas, sõltumatus ja erapooletus kohtus, kohaldades rahvusvahelisi inimõiguste norme; tuletab Rwanda valitsusele meelde tema kohustust tagada riigis põhiõigused, sh juurdepääs kohtumõistmisele ja õigus õiglasele kohtumenetlusele, mis on sätestatud Aafrika hartas ning teistes rahvusvahelistes ja piirkondlikes inimõigusi käsitlevates õigusaktides, sh Cotonou lepingus, eelkõige selle artiklites 8 ja 96; kutsub Rwanda kohtuvõime üles tagama Paul Rusesabaginale viivitamatu ja õiglase edasikaebamise võimaluse, mis vastab nii Rwanda kui ka rahvusvahelise õiguse kehtestatud standarditele;

7. nõuab, et Paul Rusesabaginale võimaldataks konfidentsiaalseid konsultatsioone tema valitud õigusnõustajaga ning korrapäraseid ja turvalisi kohtumisi perekonnaga; tuletab Rwanda ametivõimudele meelde, et Paul Rusesabaginal on õigus täies ulatuses tutvuda oma süüdistusakti, kohtuasja toimiku ja muude dokumentidega, et vaidlustada enda vahistamise seaduslikkus; tuletab meelde süütuse presumptsiooni õiguspõhimõtet;

8. väljendab sügavat muret Paul Rusesabagina tervisliku seisundi pärast, eelkõige seetõttu, et kokkupuude COVID-19-ga võib seada tema elu tõsisesse ohtu; palub Rwanda valitsusel tagada igal juhul Paul Rusesabagina füüsiline puutumatus ja psüühiline heaolu ning võimaldada tal võtta oma tavapäraseid ravimeid; kutsub Rwanda valitsust üles lubama tema tervisliku seisundi jälgimist Belgia arsti poolt, nagu nõudis Belgia välisminister 4. veebruaril 2021; kutsub Rwanda valitsust üles tagama, et kõik vangid saaksid piisavat arstiabi;

9. mõistab hukka poliitiliselt motiveeritud kohtuasjad, poliitilistele oponentidele süüdistuste esitamise ja seisukohtade võtmise enne kohtuliku arutamise tulemusi; nõuab tungivalt, et Rwanda ametivõimud tagaksid haldus-, seadusandliku ja kohtuvõimu lahususe, eelkõige kohtusüsteemi sõltumatuse; kutsub Rwandat üles avama oma poliitilist sfääri ja parandama inimõiguste olukorda; ootab, et Rwanda rakendaks 25. jaanuaril 2021. aastal Genfis toimunud Inimõiguste Nõukogu üldise korrapärase läbivaatamise käigus antud soovitusi;

10. kutsub Rwanda valitsust üles austama ja täielikult toetama õigust meelt avaldada, õigust väljendusvabadusele ja ühinemisvabadusele ning mitte püüdma neid õigusi piirata;

11. kutsub Rwanda valitsust üles ratifitseerima kõigi isikute kaitsmist kadunuks jääma sundimise eest käsitlevat rahvusvahelist konventsiooni ja Rooma statuuti, et saada Rahvusvahelise Kriminaalkohtu liikmeks; nõuab tungivalt, et Rwanda lubaks ÜRO piinamise ja muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemise või karistamise tõkestamise allkomiteel oma visiite jätkata; kutsub Rwanda ametivõime üles kiiremas korras jätkama oma deklaratsiooni läbivaatamist, mis võimaldab üksikisikutel ja vabaühendustel esitada kaebusi inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika kohtusse, ning seda deklaratsiooni taastama ja uuesti rakendama;

12. kutsub Euroopa Liitu üles võtma viivitamata meetmeid, et tagada Paul Rusesabagina vahistamise ja kohtumõistmise õiguspärasuse uurimine ning tema kui ELi kodaniku õiguste austamine selle protsessi kõigis etappides; kutsub ELi delegatsiooni Rwandas ja liikmesriikide diplomaatilisi esindusi, eelkõige Belgia saatkonda Rwandas üles jälgima Paul Rusesabagina kohtuprotsessi, külastama teda vanglas ning tõstatama tema küsimust Rwanda ametivõimudega suhtlemisel;

Neljapäev, 11. veebruar 2021

13. kutsub Euroopa välisteenistust, komisjoni ja ELi inimõiguste eriesindajat üles tugevdama Rwandaga peetavat inimõigustealast dialoogi kõige kõrgemal tasandil, et tagada, et see riik täidaks oma kahepoolseid ja rahvusvahelisi kohustusi; rõhutab, et seoses Rwandas toimuva rahvusvahelise arengualase tööga tuleks üha enam tähtsustada inimõigusi, õigusriiki ning läbipaistvat ja reageerivat valitsemissüsteemi;

14. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, ELi liikmesriikidele, ELi inimõiguste eriesindajale, ÜRO inimõiguste ülemvolinikule, ÜRO peasekretärile, Aafrika Liidu institutsioonidele, Ida-Aafrika Ühendusele, AKV-ELi parlamentaarsele ühisassambleele, Üleaafrikalisele Parlamendile, Paul Rusesabagina kaitsjatele ning Rwanda presidendile ja parlamendile.